

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta ta' l-1 ta' Lulju, 2008

Citazzjoni Numru. 13/2003

David Caruana

Versus

***Quality Projects Management Limited; u b'dikriet tal-
25 ta' Novembru 2004 issejthet fil-kawża s-soċjetà
Corinthia Palace Hotel Company Limited***

F'din il-kawża l-attur qiegħed ifittex għad-danni li garrab meta korra fuq il-post tax-xogħol.

lċ-ċitazzjoni tgħid illi l-attur huwa impjegat mas-soċjetà konvenuta *Quality Projects Management Limited* [*Quality Projects*] u, fis-7 t'Ottubru 2001, waqt il-qadi ta' l-impjieg tiegħu, korra fil-Libja u, minħabba f'hekk, garrab debilità li ma jfiegx minnha, daħal fi spejjeż mediċi u tilef ukoll is-sahra.

Billi qiegħed igħid illi għall-inċident taħti l-konvenuta wehdedha, izda għalxejn sejñilha biex tersaq għal-likwidazzjoni u l-ñlas tad-danni, l-attur fetañ din il-kawża u

qiegħed jitlob illi l-qorti, wara li (1) tgħid illi l-konvenuta weħedha taħti għall-inċident tas-7 t'Ottubru 2001, (2) tillikwida d-danni u (3) tikkundanna lill-konvenuta tħallas id-danni hekk likwidati flimkien ma' l-ispejjeż u l-imgħax.

Il-konvenuta *Quality Projects* ressqet dawn l-eċċezzjonijiet¹:

1. ma hijiex kontradittur legittimu u għalhekk għandha tinħeles mill-ħarsien tal-ġudizzju għax l-attur ma huwiex u qatt ma kien impjegat tagħha; u

2. l-eċċipjenti ma twegibx għad-danni li l-attur igħid illi ġarrab.

B'rikors tal-11 ta' Lulju 2003² l-attur talab illi tissejjaħ fil-kawża s-soċjetà *Corinthia Palace Hotel Company Limited* ["*Corinthia Palace*"]. Ir-rikors intlaqa' b'dikriet tal-25 ta' Novembru 2004³; *Corinthia Palace* issejthet fil-kawża u ressqet dawn l-eċċezzjonijiet⁴:

1. it-talbiet ta' l-attur għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż għax l-inċident ma seħħx bi ħtija tagħha iżda bi ħtija ta' l-attur stess; u

2. id-debilità permanenti li l-attur igħid illi ġarrab u d-danni b'konsegwenza tagħha huma kontestati.

Il-fatti li wasslu għal din il-kawża seħħew hekk:

L-attur kien impjegat ma' *Corinthia Palace* b'kuntratt tax-xogħol tat-13 ta' Jannar 2000⁵. Bi ftehim ieħor li sar dakinhar⁶, l-attur kien mgħarraf minn *Corinthia Palace* illi:

... .. ma' tul l-impjieg tiegħek fuqil-proġett tal-*Corinthia Tripoli Hotel* inti se tkun taħt is-superviżjoni u deċiżjoni tar-rappreżentant tal-klijent, jiġifieri *Quality Project Management Limited*.

Bis-saħħa ta' dan il-ftehim l-attur intbagħat jaħdem bħala *store keeper* fuq proġett ta' *Corinthia Hotel* fil-Libja, taħt it-tmexxija ta' *Quality Projects*.

Fit- 3 ta' Lulju 2001 it-tabib responsabbli għas-saħħa tal-ħaddiema fuq is-sit ta parir illi, minħabba kondizzjoni medika f'siequ, l-attur jitħalla ma jilbisx *safety shoes* "upon his doctor's advice and as he is not in charge in a

¹ Fol. 32.

² Fol. 27.

³ Foll. 51 et seq.

⁴ Fol. 54.

⁵ Fol. 8.

⁶ Fol. 9.

dangerous area". *Quality Projects* iżda ma tatx dan il-permess⁷.

Fis-6 t'Ottubru 2001, għal xi s-sebgha u għoxrin ta' filgħodu (7.20 a.m.), meta l-attur kien fil-maħżen, f'żona reċintata taħt l-art, *fork lifter* mingħajr tagħbija misjuq minn impjegat ieħor rifes il-pala tar-rigiel ta' l-attur u korrieh għalkemm dak il-ħin l-attur kien liebes *safety shoes*. L-incident seħħ għax is-sewwiq tal-*fork lifter* kien qiegħed iregġa' lura u ma rax lill-attur.

L-attur iġħid illi dan ġara għax il-post huwa mudlam, jew mhux imdawwal sew, u dakinhar kien ukoll inqata' d-dawl. Il-konvenuti jičħdu li l-post kien imdallam, u jičħdu illi kien inqata' d-dawl. Huwa relevanti, iżda, illi x-xhieda mressqa mill-konvenuti jgħidu illi meta seħħ l-incident "kien diġà sebaħ u kien id-dawl"⁸ u li "l-incident ġara fis-7.20 ta' filgħodu u għalhekk ġara fid-dawl"⁹. Din l-insistenza li l-incident seħħ wara tluġħ ix-xemx tagħti lill-qorti x'tifhem illi l-konvenuti qegħdin jaqblu illi l-post fejn seħħ l-incident ma kienx imdawwal sew b'dawl artifiċjali u li d-dawl li kien hemm kien dawl naturali. Il-qorti tosserva wkoll illi Carmel Tonna, impjegat ta' *Quality Projects* responsabbli għas-sit tax-xogħol, meta mistoqsi jaqbilx ma' dak li qal l-attur li l-post kien imdawwal biss b'żewġ bozoz, wieġeb biss li "ma jemminx żgur" iżda li "sinċerament ma jafx"¹⁰. Il-qorti tifhem ukoll illi d-dawl naturali kien xi ffit jew wisq limitat, meta tqis illi l-incident seħħ taħt l-art u d-dawl naturali kien jiġi minn bokka qrib tal-post fejn seħħ l-incident.

Meta tqis illi l-*fork lifter* li laqat lill-attur kien qiegħed jaħdem fi spazju relativament ristrett, kemm għax ma huwiex fil-beraħ u kemm għax ikun hemm merkanzija u *stores* ma' l-art li jfixklu xi ffit jew wisq il-manuvrabilità tal-*fork lifter* kif ukoll il-viżwali ta' mn ikun qiegħed isuqu, u tqis ukoll illi l-*fork lifter* ma kienx limitat li jnsaq biss f'mogħdijiet riżervati għalih biss iżda seta' jidħol ukoll fejn ikun hemm ħaddiema oħra fuq ix-xogħol, u tqis ukoll illi l-maħżen kien post improviżat, għax kien parti minn sit ta' kostruzzjoni li kien għadu ma tlestiex, il-qorti tifhem illi l-attur kien qiegħed jaħdem f'ambjent ta' perikolu elevat.

⁷ Ara l-*affidavit* maħluf minn Carmel Tonna fit-12 t'April 2006, *fol.* 73.

⁸ Ara l-*affidavit* maħluf minn Carmel Tonna fit-12 t'April 2006, *fol.* 74.

⁹ Ara l-*affidavit* maħluf minn Timothy Agius Ferrante fit-12 t'April 2006, *fol.* 77.

¹⁰ Ara x-xiehda ta' Carmel Tonna fis-seduta tal-25 ta' Mejju 2006, *fol.* 143.

L-art. 6 ta' l-Att dwar l-Awtorità għas-Saħħa u s-Sigurtà fuq il-Post tax-Xogħol [Kap. 424] igħid hekk fost hwejjeġ oħra:

6. (1) Min iħaddem għandu dejjem jiżgura s-saħħa u s-sigurtà tal-persuni kollha li jistgħu jiġu affettwati bix-xogħol li jkun qiegħed isir għal dik il-persuna li tħaddem:

Iżda meta fit-twettiq ta' dak hawn aktar qabel imsemmi, min iħaddem jagħmel użu minn servizzi jew persuni kompetenti minn barra, min iħaddem ma jkunx meħlus mid-dmirijiet applikabbli li joħorġu minn dan l-Att u mir-regolamenti magħmulin taħt dan l-Att:

Iżda wkoll l-obbligi tal-ħaddiema fil-qasam tas-saħħa u tas-sigurtà fuq il-postijiet tax-xogħol ma għandhomx jaffettwaw il-prinċipju tar-responsabbiltà ta' min iħaddem.

(2) Il-miżuri li għandhom jittieħdu minn min iħaddem biex jevita dannu fiżiku u psikololiku, korriment jew mewt, fuq il-postijiet tax-xogħol, għandhom jittieħdu fuq il-bażi ta' dawn il-prinċipji ġenerali ta' prevenzjoni li ġejjin, jiġifieri -

- (a) li jiġi evitat riskju;
- (b) l-identifikazzjoni ta' perikli assoċjati max-xogħol;
- (ċ) l-evalwazzjoni ta' dawk ir-riskji li ma jistgħux jiġu evitati;
- (d) il-kontroll mill-bidu ta' dawk ir-riskji li ma jistgħux jiġu evitati;
- (e) li jittieħdu l-miżuri neċessarji kollha biex jirriduċu r-riskju kemm ikun raġonevolment Prattiku, inkluż li jitbiddel dak li huwa perikoluż b'dak li ma jkunx perikoluż jew li jkun anqas perikoluż;

... ..

Skond l-art. 2, *de verborum significatione*, tal-Kap. 424, “«min iħaddem tisser il-persuna li għaliha jsir xogħol jew jiġi mogħti servizz minn ħaddiem jew li jkollha relazzjoni ta' xogħol ma' ħaddiem”, u “tinkludi kull waħda mill-persuni – «persuna» tinkludi korp ta' persuni u kull enti korporat stabbilit minn jew taħt xi liġi – li tidderieġi fuq kullħadd jew li tieħu ħsieb it-treġija ta' kuljum”. L-obbligi ta' min iħaddem għas-saħħa tal-ħaddiem għalhekk jorbtu mhux biss lil *Corinthia Palace* bħala dik li għaliha kien qiegħed isir ix-xogħol u li kellha relazzjoni ta' xogħol ma' l-attur, iżda wkoll lil *Quality Projects* bħala dik li kienet tieħu ħsieb it-treġija ta' kuljum. Ukoll, il-fatt illi t-treġija ta' kuljum

tħalliet f'idejn *Quality Projects* ma teħlisx lil *Corinthia Palace* mir-responsabbiltà, kif igħid ċar l-ewwel *proviso* ta' l-art. 6(1).

L-ewwel eċċezzjoni ta' *Quality Projects* hija għalhekk miċħuda.

Il-qorti, wara li qieset il-fatturi msemmija fuq, fosthom illi l-*fork lifter* kien qiegħed jaħdem f'post ristrett fejn kienu jaħdmu n-nies u ma kienx ristrett għal mogħdijiet preċizati mħollija għalih biss, li kien qiegħed jithaddem f'post improvizat u li x'aktarx ma kienx imdawwal biżżejjed, hija tal-fehma illi l-konvenuti ma għamlux apprezzament sew u sħiħ tar-riskji maħluqa mis-sitwazzjoni u għalhekk ma għamlux dak kollu meħtiegħ u raġonevolment Prattiku biex il-perikolu jitneħħa jew, għall-inqas, jitnaqqas kemm jista' jkun. Għalhekk hija tal-fehma illi l-konvenuti jaħtu u għandhom iwiegħbu għad-danni li ġarrab l-attur.

Għall-għanijiet ta' likwidazzjoni tad-danni l-attur hejja prospett¹¹ li juri li qiegħed jitlob seba' mija u tlittax-il lira u tnejn u tletin ċenteżmu (Lm713.32) – daqs elf, sitt mija u wieħed u sittin euro u disgħa u ħamsin ċenteżmu (€1,661.59) – bħala *damnum emergens* u tlieta u għoxrin elf, erba' mija u disgħa u għoxin lira u tlieta u għoxrin ċenteżmu (Lm23,429.23) – daqs erbgħa u ħamsin elf, ħames mija u ħamsa u sebgħin euro u tlieta u erbgħin ċenteżmu (€54,575.43) – bħala *lucrum cessans*. Il-partijiet jaqblu li s-somma mitluba bħala *damnum emergens* tħallset u dwarha għalhekk ma hemmx kontestazzjoni. Ffadal biss li jiġi likwidat il-*lucrum cessans*.

L-attur kellu tnejn u ħamsin (52) sena meta wegħa', u għalhekk *multiplier* ta' disa' snin ikun wieħed xieraq. L-espert mediku maħtur mill-qorti sab illi l-attur ġarrab debilità li ma jfiegħ minnha ta' tnejn fil-mija (2%).

Dak iż-żmien ta' l-incident l-attur kellu dħul, bejn paga u sahra, ta' erbatax-il elf, erba' mija u sittin lira (Lm14,460), daqs tlieta u tletin elf, sitt mija u tnejn u tmenin euro u sebgħa u erbgħin ċenteżmu (€33,682.74). Wara li qieset iż-żjidiel li x'aktarx jingħataw fil-gejjieni u wkoll it-tul tal-*multiplier*, kif ukoll illi mhux bilfors dejjem l-attur kien sejjer ikollu okkażjoni jaħdem b'sahra, il-qorti hija tal-fehma illi

¹¹ Fol. 14.

Kopja Informali ta' Sentenza

jkun xieraq li tqis dñul medju ta' sitta u tletin elf eura (€36,000) bñala dñul medju gñall-gñanijiet ta' likwidazzjoni.

Dan iwassal gñal *lucrum cessans* ta' €36,000 × 9 snin × 2% = €6,480 sitt elef, erba' mija u tmenin euro.

Meta tqis illi l-incident seħñ fl-2001 u din is-sentenza qiegħda tingħata fl-2008, ma hux il-każ illi jsir tnaqqis gñax l-attur sejjer jingħata bil-quddiem dñul tal-gejjieni, iżda l-imgħax gñandu jibda igħaddi millum. Ma hux il-każ li jsir xi tnaqqis ieħor.

Il-qorti gñalhekk taqta' l-kawża billi, wara li tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha, tgħid illi s-soċjetà konvenuta u dik imsejħa fil-kawża flimkien jaħtu gñall-incident li fih korra l-attur u gñalhekk gñandhom flimkien iwieġbu gñad-danni, tillikwida d-danni fis-somma ta' sitt elef, erba' mija u tmenin euro (€6,480) u tikkundanna lis-soċjetà konvenuta u lil dik imsejħa fil-kawża flimkien iħallsu lill-attur id-danni hekk likwidati.

Billi fil-prospett tad-danni tiegħu l-attur talab wisq, huwa xieraq li jbati parti mill-ispejjeż tal-kawża. L-ispejjeż gñalhekk gñandhom jinqasmu hekk: gñaxra fil-mija (10%) iħallashom l-attur u l-bqija (90%) jħallsuhom is-soċjetà konvenuta u dik imsejħa fil-kawża flimkien.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----